

I

(Uznesenia, odporúčania a stanoviská)

STANOVISKÁ

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR

474. PLENÁRNE ZASADNUTIE V DŇOCH 21. A 22. SEPTEMBRA 2011

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Podpora obnoviteľných zdrojov energie a európska susedská politika: európsko-stredozemský prípad“ (prieskumné stanovisko)

(2011/C 376/01)

Spravodajca: **Pierre Jean COULON**

Pomocný spravodajca: **Stéphane BUFFETAUT**

Komisia sa 28. januára 2011 rozhodla podľa článku 262 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom problematiku na tému

„Podpora obnoviteľných zdrojov energie a európska susedská politika: európsko-stredozemský prípad“

(prieskumné stanovisko).

Odborná sekcia pre vonkajšie vzťahy poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 8. septembra 2011.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 474. plenárnom zasadnutí 21. a 22. septembra 2011 (schôdza z 21. septembra) prijal 164 hlasmi za, pričom 2 členovia hlasovali proti a 9 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Zhrnutie a odporúčania: od nesúladu k harmónii

1.1 Európsky hospodársky a sociálny vývoj vyjadruje želanie, aby sa do stredozemských krajín vrátil mier a aby sa európsko-stredozemský región v budúcnosti vyvíjal stabilne.

1.2 Najnovšie udalosti v krajinách severnej Afriky a Stredného východu potvrdzujú, že už nie je možné ponechať veciam voľný priebeh a je potrebné pracovať na udržateľnejšej budúcnosti, pričom v stredobode záujmu musí byť blaho jednotlivcov a sociálny rozvoj.

1.3 V tejto súvislosti je dôležité, aby sa podpora obnoviteľných zdrojov energie, najmä slnečnej energie, sústreďovala na regionálnu spoluprácu zameranú na spoločný rozvoj.

1.4 EHSV víta regionálne iniciatívy na podporu rozsiahleho rozvoja obnoviteľných zdrojov energie v oblasti Stredozemného mora (Plán pre odvetvie slnečnej energie v Stredozemí, Dii, Medgrid atď.) a vyjadrujeme želanie, aby sa tieto iniciatívy začali rýchlo, účinne a koordinovane realizovať.

1.5 Okrem týchto iniciatív EHSV žiada, aby sa vypracoval program „Green New Deal“ v celom regióne, ktorý bude zame-

raný na úsporu energie a bude predstavovať radikálnu zmenu našich spotrebiteľských a výrobných modelov.

1.6 Oblasť Stredozemného mora disponuje značným potenciálom úspor v oblasti energií a emisií uhlíka. Jeho využitie je sčasti podmienené technológiami a sčasti novými prístupmi, ktoré sa musia podporovať. Zlepšenie energetickej účinnosti je nevyhnutným doplňujúcim prvkom rozvoja obnoviteľných zdrojov energie.

1.7 Zavedenie účinného energetického systému s nízkymi emisiami uhlíka nie je len úloha pre odvetvie energetiky každej krajiny. Vyžaduje si silnú regionálnu solidaritu a veľký objem finančných prostriedkov, z ktorých majú prospech obidve strany na severnom a južnom brehu Stredozemného mora.

1.8 Vzhľadom na rozdielnu situáciu v jednotlivých krajinách v súvislosti s dostupnými zdrojmi, úrovňou potrieb a úrovňou emisií skleníkových plynov, tretie krajiny v oblasti Stredozemného mora majú v skutočnosti spoločnú, ale diferencovanú zodpovednosť. Potrebujeme teda regionálnu víziu zameranú na vnútroštátne stratégie, ktoré budú prispôbené a stabilné.

1.9 V krajinách ležiacich na južnom brehu Stredozemného je potrebné na vnútroštátnej úrovni vypracovať programy (právne predpisy, daňové stimuly, normy) s cieľom vytvoriť vhodné podmienky na podporu obnoviteľných zdrojov energie. Tieto programy by mali zahŕňať aj dlhodobý program zameraný na trvalé zrušenie škodlivých dotácií pre energie získavané z fosílnych zdrojov.

1.10 Víťame iniciatívu Európskej komisie prehodnotiť svoj prístup k oblasti Stredozemného mora a presadzovať štruktúrovanú a posilnenú spoluprácu, v rámci ktorej sú energie z obnoviteľných zdrojov v stredobode záujmu⁽¹⁾.

1.11 Domnievame sa však, že táto vôľa spolupracovať sa musí urýchlene prejavíť formou činností a programov. EHSV zdôrazňuje skutočnosť, že každý iniciovaný dialóg by mal od začiatku zahŕňať sociálne aspekty.

1.12 Potvrdzujeme výzvu uvedenú v stanovisku EHSV z marca 2011 na tému „Energetické zásobovanie: aká susedská politika je potrebná na zabezpečenie dodávok do EÚ?“⁽²⁾. Týkajúcu sa podpory rozšírenia energetického spoločenstva (energetické spoločenstvo v juhovýchodnej Európe zahŕňajúce krajiny Balkánu na krajiny ležiace na južnom pobreží Stredozemného mora a osobitnej podpory rozvoja energetickej účinnosti, obnoviteľných zdrojov energie, vzájomného prepojenia sietí a ich interoperability.

1.13 Pokiaľ ide o krajiny severnej Afriky, toto spoločenstvo by malo zahŕňať niektoré vhodné prvky právnych predpisov Spoločenstva. Okrem toho, nové spoločenstvo si musí stanoviť za cieľ podporiť vypracovanie novej energetickej charty a nového protokolu o energetickej účinnosti a rozvoji obnoviteľných zdrojov energie.

1.14 V tejto súvislosti výbor takisto pripomína, že je dôležité vytvoriť spoločenské fórum podľa vzoru fóra, ktoré bolo vytvorené v rámci energetického spoločenstva v juhovýchodnej Európe. Rozvoj obnoviteľných zdrojov energie by sa nemal obmedziť len na čisto priemyselné projekty.

1.15 EHSV podporuje názor, že je nevyhnutná technická pomoc pri vytváraní miestnej expertízy v oblasti obnoviteľných zdrojov energie a energetickej účinnosti, ako aj spolupráca v smere juh – juh. Najprv by však bolo potrebné zistiť, aké sú potreby v oblasti odbornej prípravy, pokiaľ ide o technológie spojené s obnoviteľnými zdrojmi energie, a na základe toho vypracovať prispôsobený európsko-stredozemský akčný plán.

1.16 Dôrazne odporúčame, aby sa poskytla väčšia podpora činnostiam v oblasti výskumu a rozvoja s cieľom zlepšiť hospodársku návratnosť projektov zameraných na obnoviteľné zdroje energie. Prenos technológií by sa mohol realizovať v rámci spoločnej regionálnej platformy pre výskum a rozvoj, ktorá bude zahŕňať univerzity a výskumné centrá.

1.17 EHSV v tejto súvislosti odporúča vytvoriť stredozemský program ERASMUS pre oblasť energetiky, ktorý umožní, aby sa

študenti z celého regiónu (na severe, juhu, východe a na západe) mohli oboznámiť s technológiami spojenými s obnoviteľnými a udržateľnými zdrojmi energie.

1.18 Je potrebné vytvoriť nové prostriedky podpory a stimuly pre obnoviteľné zdroje energie. Tieto by mali zabezpečiť finančnú rovnováhu projektov, napr. projektov uvedených v článku 9 európskej smernice o obnoviteľných zdrojoch energie⁽³⁾.

1.19 EHSV podporuje projekt na vytvorenie európsko-stredozemskej investičnej banky a najnovšie oznámenia Európskeho parlamentu a Parlamentného zhromaždenia Únie pre Stredozemie týkajúce sa tejto otázky.

1.20 EHSV sa domnieva, že je potrebné vypracovať inovátné a prispôsobené mechanizmy na podporu obnoviteľných zdrojov energie. Tieto mechanizmy by sa mali stanoviť v európsko-stredozemskom rámci a mali by viesť k spusteniu pilotných projektov s podporou európsko-stredozemskej investičnej banky s cieľom pokročiť smerom k realizácii „New Green Deal“.

1.21 V rámci obchodných rokovaní ma takisto zásadný význam podpora liberalizácie obchodu s tovarmi a službami podporujúcimi obnoviteľné zdroje energie.

1.22 Akčné plány európskej susedskej politiky sú kľúčovým nástrojom na podporu celonárodných a regionálnych energetických cieľov v rámci bilaterálnych vzťahov.

1.23 EHSV takisto zdôrazňuje, že v súvislosti s novou smernicou ETS (ETS – *Emissions Trading System*)⁽⁴⁾ o financovaní uhlíka existuje riziko, že sa stratí určitý počet finančných príspevkov vyčlenených na projekty realizované v krajinách ležiacich na južnom pobreží Stredozemného mora, ak sa Komisia nezaviaže začať rokovania s tretími štátmi, tak ako sa to uvádza v smernici.

1.24 Je potrebné konštatovať, že realizácia Plánu pre odvetvie slnečnej energie v Stredozemí je katalyzátorom pre viaceré iniciatívy na podporu rozvoja obnoviteľných zdrojov energie v regióne, čo je potrebné privítať. Bez dobrej koordinácie medzi jednotlivými iniciatívami a medzi inštitúciami, ktoré ich riadia a podporujú (Európska komisia, Únia pre Stredozemie atď.), však existuje riziko, že výsledky týchto iniciatív nespĺnia očakávania. Prostredníctvom programov na poskytnutie technickej pomoci krajinám na juhu a podporou jednotlivých iniciatív môže EÚ prispieť k účinnému a harmonickému rozvoju obnoviteľných zdrojov energie v regióne a premeniť súčasný nesúlad na harmóniu.

1.25 Pokiaľ ide o energetické siete, decentralizovaná výroba slnečnej energie by mohla byť účinným a z hospodárskeho hľadiska životaschopným riešením v izolovaných oblastiach, ktoré nemajú k dispozícii siete. Slnečná energia je osobitne užitočná na rozsiahlych územiach s nízkou hustotou obyvateľstva.

⁽¹⁾ KOM(2011) 200 v konečnom znení a KOM(2011) 303 v konečnom znení.

⁽²⁾ Ú. v. EÚ C 132 s. 15, 3.5.2011, s. 15.

⁽³⁾ Ú. v. EÚ L 140, 5.6.2009, s. 16 – 62.

⁽⁴⁾ Ú. v. EÚ L 140, 5.6.2009, s. 63 – 87 (článok 11a) ods. 5.

1.26 Na úrovni Spoločenstva by bolo vhodné vytvoriť nástroj záruk pre prípad politického rizika v krajinách ležiacich na južnom pobreží Stredozemného mora (napr. formou dlhopisov garantovaných EÚ). Takisto by bolo potrebné zabezpečiť, aby sa členské štáty zaviazali, že budú nakupovať aspoň minimálny objem elektrickej energie od krajín na juhu.

1.27 Zásadný význam má zvyšovanie informovanosti všetkých aktérov vrátane občianskej spoločnosti o všetkých iniciatívach. Národné programy na podporu obnoviteľných zdrojov energie by mohli zahŕňať kampane na zvyšovanie informovanosti o energetickej účinnosti a obnoviteľných zdrojoch energie. Sociálne siete a nové informačné a komunikačné technológie by sa mohli stať významnou oporou pre túto mobilizáciu.

2. Úvod

2.1 Oblasť Stredozemného mora zaznamenáva už niekoľko desaťročí silný sociálno-hospodársky rast a veľmi rýchlu urbanizáciu, najmä v pobrežných oblastiach. Tento trend bude nepochybne pokračovať. Spoločným pôsobením týchto faktorov vzniká v oblasti Stredozemného mora krehký ekosystém, ktorého stav sa zhoršuje (5).

2.2 V oblasti energetiky sú pre stredozemský región charakteristické dva typy zrejmych a značných nerovností, a to nerovnosť medzi krajinami na severe, ktoré sú bohatšie a sú väčšími spotrebiteľmi energie ako krajiny na juhu, a nerovnosť, pokiaľ ide o subvencie pre zdroje energií.

2.3 Napriek dosiahnutému pokroku súčasný trend v energetickej oblasti v regióne nie je udržateľný. Tento trend je potrebné zvrátiť, pričom sa musia podniknúť spoločné kroky v snahe zabrániť tomu, aby rozvoj nevedol k nadmerným emisiám uhlíka a plytvaniu energiou. Pracovné miesta sa budú môcť vytvárať v nových hlavných trhovách odvetviach, ako je energetická účinnosť, ekologické stavebníctvo, prístup k základným službám, priemysel a technológie obnoviteľných zdrojov energie.

2.4 Hoci možno uviesť úspešné príklady osvedčených postupov, ako napr. prijatie osobitného zákona o obnoviteľných zdrojoch energie v Alžírsku a realizáciu viacerých projektov, hlavne v oblasti slnečnej a veternej energie najmä v Egypte, Maroku a Tunisku, vo väčšine prípadov sa žiaľ v súčasnosti nevyvíja dostatočné úsilie na to, aby sa tieto postupy trvalo rozvíjali a zväčšoval sa ich rozsah.

2.5 Je však potrebné konštatovať, že po dlhom období poznačenom skepticizmom alebo ľahostajnosťou, udržateľný energetický rozvoj v oblasti Stredozemného mora dnes začína stále konkrétnejšie ovplyvňovať postupy podnikov, miestnych samospráv, štátov alebo spôsobov spolupráce.

3. Energetické vyhliadky v oblasti Stredozemného mora: potenciál a prínos obnoviteľných zdrojov energie a zvýšenej energetickej účinnosti

3.1 V oblasti Stredozemia a v EÚ by sa mohla citeľne zvýšiť energetická závislosť. Miera regionálnej energetickej závislosti sa v roku 2007 zvýšila na 42 %. Podľa štúdií Stredozemného energetického monitorovacieho strediska by sa táto miera mala do roku 2030 ustáliť, ba dokonca klesnúť na 40 %

(40 % v prípade ropy, 30 % v prípade zemného plynu a 70 % v prípade uhlia), pričom bude vyššia v krajinách na severe a bude predstavovať 97 %. Z alternatívneho scenára Stredozemného energetického monitorovacieho strediska vyplýva, že by bolo možné uvoľniť toto napätie a regionálna miera závislosti by sa do roku 2030 mohla znížiť na 18 %. Ale aj v tomto prípade by medzi krajinami naďalej existovali výrazné rozdiely. V dôsledku toho by sa vo výraznej miere zvýšili sociálne a hospodárske riziká spojené so zvýšením cien dodávok energie a s účinkami tohto zvýšenia na krajiny, domácnosti a podniky.

3.2 Bez ohľadu na to, aký scenár sa bude realizovať, emisie CO₂ vzniknuté v dôsledku spotreby energie z fosílnych zdrojov v regióne sa v porovnaní s rokom 1990 zvýšia minimálne o 30 %. Okrem toho, hoci emisie na jedného obyvateľa v krajinách južného a východného Stredozemia sú v porovnaní s emisiami v krajinách severného Stredozemia nižšie o 40 %, v roku 2030 by táto miera celkovo mohla predstavovať približne 55 % v porovnaní s rokom 2007, keď dosahovala 36 %.

3.3 Ďalšie riziko, ktoré je stále zreteľnejšie, je spojené s narastajúcim nedostatkom vody v regióne. Vo viacerých krajinách je už rozvinuté odsolovanie, ktoré je prakticky nevyhnutné a v dôsledku čoho sa zvyšuje napätie spôsobené vzájomnou závislosťou medzi vodou a energiou.

3.4 Snaha o hospodársky a sociálny rozvoj je legitímna a na to je nevyhnutná energia. Hospodársky a sociálny rozvoj by bol vážne ohrozený už len vzhľadom na energetické požiadavky, čo sa netýka len „najzraniteľnejších“ krajín.

3.5 V rámci nového energetického modelu bude „energetický systém“ zahŕňať nielen odvetvie energetiky (ponuku), ale aj spotrebu energie (dopyt) a rozvoj sa bude zabezpečovať tak, aby sa energetické služby získavali za optimálnych podmienok z hľadiska zdrojov, ekonomických a sociálnych nákladov a ochrany životného prostredia na miestnej a celosvetovej úrovni. V dôsledku toho sa dostávajú do popredia noví aktéri: podniky, spoločenstvá, domácnosti, stavebníctvo, doprava, priemyselná alebo poľnohospodárska výroba a odvetvie služieb.

3.6 Oblasť Stredozemného mora disponuje značným potenciálom úspor v oblasti energií a emisií uhlíka. Podľa viacerých spoľahlivých odhadov je počas budúcich dvadsiatich rokov možné znížiť spotrebu o 20 % (alebo aj viac, ak ceny energie budú naďalej rásť).

3.7 Zlepšenie energetickej účinnosti je nevyhnutným doplnujúcim prvkom rozvoja obnoviteľných zdrojov energie. Je potrebné konštatovať, že energetická účinnosť a úspory energie sú podmienené predovšetkým činnosťou občanov, podnikov a pracovníkov a zmenou ich správania (6).

3.8 Rozvoju tohto potenciálu však bráni niekoľko prekážok. Ide o prekážky inštitucionálnej, regulačnej, technickej, finančnej alebo vzdelávacej a informačnej povahy a pod. Je potrebné konštatovať, že obnoviteľné zdroje energie sú vo väčšine prípadov menej konkurencieschopné ako klasické energie, najmä v súčasnej situácii, keď nie sú internalizované externé náklady.

(5) Informačná správa EHSV na tému „Klimatické zmeny a Stredomorie: výzvy pre životné prostredie a energetiku“, EHSV 682/2009 z 30. septembra 2009).

(6) Ú. v. EÚ C 318, 29.10.2011, s. 155.

3.9 V záujme zmenšenia tejto priepasti je potrebné, aby sa na vnútroštátnej úrovni zaviedol plán na vytvorenie priaznivých podmienok na podporu obnoviteľných zdrojov energie, ktorý by mal obsahovať vnútroštátne právne predpisy v prospech rozvoja obnoviteľných zdrojov energie, daňové stimuly a normy. Takisto je potrebné zaviesť dlhodobé národné plány na zníženie alebo dokonca trvalé zrušenie škodlivých dotácií pre energiu získavanú z fosílnych zdrojov, čo je súčasťou rozvoja obnoviteľných zdrojov energie. Tieto plány by mali zohľadniť situáciu najzraniteľnejších skupín obyvateľov.

3.10 Takisto je potrebné vypracovať jasný regulačný rámec, ako aj nové prostriedky podpory a stimuly pre obnoviteľné zdroje energie, ktorými bude možné zabezpečiť finančnú rovnováhu projektov, tak ako sa to uvádza v článku 9 európskej smernice o obnoviteľných zdrojoch energie.

3.11 Kľúčovým aspektom rozvoja obnoviteľných zdrojov energie je podpora decentralizovanej výroby elektrickej energie, najmä slnečnej, prostredníctvom vhodných právnych predpisov, primeraného financovania a vhodnej odbornej prípravy.

3.12 Veľkou prekážkou je aj rozdielne vnímanie obnoviteľných zdrojov energie jednotlivými aktérmi. Zásadný význam má preto zvyšovanie informovanosti všetkých aktérov vrátane občianskej spoločnosti. Národné programy na podporu obnoviteľných zdrojov energie by mohli zahŕňať kampane na zvyšovanie informovanosti o energetickej účinnosti a rozvoji obnoviteľných zdrojoch energie.

4. Problematika energetiky, životného prostredia a spolupráce v oblasti Stredozemného mora: regionálny rozmer

4.1 Vzhľadom na rozdielnu situáciu v jednotlivých krajinách, majú krajiny v oblasti Stredozemného mora spoločnú, ale diferencovanú zodpovednosť. Ide o spoločnú zodpovednosť pri vytváraní udržateľnej energetickej budúcnosti, vymedzení jej hlavných osí a vytváraní spoločných základní (zdroje, mechanizmy financovania, výmeny osvedčených postupov, odborná príprava, posilnenie kapacít, prenos technológií atď.). Zodpovednosť je diferencovaná v oblasti realizácie, ktorá si vyžaduje, aby sa zohľadnili osobitosti každej krajiny (nielen osobitosti v technologickej oblasti). Potrebujeme teda regionálnu víziu zameranú na vnútroštátne stratégie, ktoré budú prispôbené a stabilné.

4.2 Trend smerujúci k prudkému nárastu dopytu po energii v regióne, rozsah otázok spojených s udržateľným sociálno-hospodárskym rozvojom, otázky týkajúce sa bezpečnosti dodávok a potreba prechodu na hospodárstvo s nízkymi emisiami uhlíka v kontexte prispôbenia sa zmene klímy jasne poukazujú na to, že je potrebné, aby sa v regióne urýchlene začali realizovať rozsiahlejšie doplnujúce politiky na úsporu energie.

4.3 tejto výzve je možné čeliť len prostredníctvom vytvorenia európsko-stredozemskej spolupráce založenej na novom modeli energetickej sústavy, ktoré sú v súlade s udržateľným rozvojom, s cieľom reagovať na súčasné potreby, pričom by sa malo umožniť, aby budúce generácie mohli uspokojovať svoje vlastné potreby. Pri vytváraní trhu s konkurencieschopnou ekologickou energiou bude na regionálnej úrovni hrať kľúčovú úlohu harmonizácia právnych predpisov a prijatie pružných nástrojov.

4.4 EHSV víta, že Európska komisia v kontexte európskej susedskej politiky kladie dôraz na potenciál spočívajúci v spolupráci v oblasti výroby a riadenia obnoviteľných zdrojov energie a žela si, aby sa spolupráca v oblasti energetiky prehlbovala vďaka intenzívnejšiemu dialógu medzi krajinami v oblasti Stredozemného mora.

4.5 EHSV sa však domnieva, že táto vôľa spolupracovať sa musí urýchlene prejavovať formou činností a programov zameraných na podporu tejto spolupráce. Výbor zdôrazňuje, že každý dialóg by mal od začiatku zahŕňať sociálne aspekty s cieľom zabezpečiť, aby rozvoj obnoviteľných zdrojov energie bol v súlade so širším plánom hospodárskeho a sociálneho rozvoja. V záujme toho, aby sa tento proces zhodnotil, bude potrebné venovať zvýšenú pozornosť sociálnym partnerom. Takisto je žiaduce zapojiť širokú občiansku spoločnosť a médiá v snahe zabezpečiť, aby sa obyvatelia stotožnili s úsilím vyvíjaným na plnenie „osobitných spoločných záujmov“ medzi krajinami na severe a na juhu.

4.6 EHSV potvrdzuje výzvu uvedenú v stanovisku EHSV z marca 2011 na tému „Energetické zásobovanie: aká susedská politika je potrebná na zabezpečenie dodávok do EÚ (7)“ a súhlasí s návrhom Komisie ponúknuť vierohodné vyhladky na postupnú a diferencovanú integráciu krajín južného Stredozemia na vnútorný trh EÚ s energiou, ba dokonca vytvoriť určitý druh „energetického spoločenstva“ medzi EÚ a krajinami južného Stredozemia alebo rozšíriť Zmluvu o založení energetického spoločenstva na susedov, ktorí k tejto zmluve ešte nepristúpili.

4.7 EHSV sa domnieva, že nové spoločenstvo si musí stanoviť za cieľ podporiť vypracovanie novej energetickej charty a nového protokolu o energetickej účinnosti a rozvoji obnoviteľných zdrojov energie. V tejto súvislosti výbor takisto pripomína, že je dôležité vytvoriť spoločenské fórum podľa vzoru fóra, ktoré bolo vytvorené v rámci energetického spoločenstva v juhovýchodnej Európe (krajinách Balkánu).

4.8 EHSV žiada, aby sa vypracoval program „Green New Deal“ v celom regióne, ktorý bude zameraný na úsporu energie a bude predstavovať radikálnu zmenu našich spotrebiteľských a výrobných modelov.

4.9 Mimoriadne dôležitá je otázka financovania. Je potrebné, aby sa vyriešila najmä otázka týkajúca sa politického rizika v záujme podniknutia súkromného financovania. V rámci Plánu pre odvetvie slnečnej energie v Stredozemí by napr. bolo vhodné vytvoriť na úrovni Spoločenstva nástroj záruk pre prípad politického rizika (napr. formou dlhopisov garantovaných EÚ).

4.10 EHSV podporuje projekt na vytvorenie európsko-stredozemskej investičnej banky a najnovšie oznámenia Európskeho parlamentu (8) a Parlamentného zhromaždenia Únie pre Stredozemie (9), týkajúce sa tejto otázky. Výbor dúfa, že Európska investičná banka vyvinie iniciatívu na vytvorenie tejto európsko-stredozemskej banky, najmä v partnerstve s finančnými inštitúciami z krajín ležiacich na južnom pobreží Stredozemného mora.

(7) Ú. v. EÚ C 132, 3.5.2011, s. 15

(8) Uznesenie Európskeho parlamentu zo 17. februára 2011 – P7_TC1-COD(2010)0101.

(9) Odporúčanie Výboru pre politické veci, bezpečnosť a ľudské práva Parlamentného zhromaždenia Únie pre Stredozemie zo 4. marca 2011 v Ríme.

5. Aspekty týkajúce sa výskumu, prenosu technológií, budovania kapacít, obchodu a účasti občianskej spoločnosti

5.1 Zásadná zmena v rámci energetického modelu, keď priorita ponuky nahrádza prioritu dopytu, od základov mení vzťahy občana k energetickým systémom. V tejto súvislosti výbor vyzýva k tomu, aby univerzity na oboch brehoch Stredozemného mora spolupracovali formou siete a aby sa podporili iniciatívy umožňujúce výmenu skúseností a osvedčených postupov medzi všetkými príslušnými aktérmi podľa vzoru letnej stredozemskej univerzity o udržateľnej energetike v oblasti Stredozemného mora.

5.2 Dôrazne odporúčame, aby sa poskytla väčšia podpora činnostiam v oblasti výskumu a rozvoja, ktoré podporujú technické inovácie, a môžu tak viesť k výraznému zlepšeniu produktivity s cieľom zlepšiť hospodársku návratnosť projektov zameraných na obnoviteľné zdroje energie na takej úrovni, ktorá by bola zaujímavá pre investorov. Je dôležité, aby sa uľahčil prenos technológií medzi oboma brehmi Stredozemného mora, ktorý by sa mohol realizovať v rámci spoločnej regionálnej platformy pre výskum a rozvoj, ktorá bude zahŕňať univerzity a výskumné centrá a rôzne aspekty týkajúce sa realizácie a využívania zariadení.

5.3 EHSV v tejto súvislosti odporúča vytvoriť stredozemský program ERASMUS pre oblasť energetiky, ktorý umožní, aby sa študenti z celého regiónu (na severe, juhu, východe a na západe) mohli oboznámiť s technológiami spojenými s obnoviteľnými a udržateľnými zdrojmi energie.

5.4 Existuje množstvo vzájomne súvisiacich dôvodov na to, prečo by sa mali vypracovať alternatívne scenáre a prečo by sa mal v rámci budúcich stratégií pre udržateľný rozvoj energetiky v oblasti Stredozemného mora klásť stále väčší dôraz na partnerstvá medzi podnikmi, územiami a vzdelávacími inštitúciami.

5.5 EHSV podporuje názor, že je nevyhnutná technická pomoc pri vytváraní miestnej expertízy, ktorá bude môcť prispievať k rozvoju obnoviteľných zdrojov energie, ako aj spolupráca v smere juh – juh. Najprv by však bolo potrebné zistiť, aké sú potreby v oblasti odbornej prípravy, a na základe toho vypracovať a prispôsobiť európsko-stredozemský akčný plán.

5.6 Rozvoj obnoviteľných zdrojov energie by mal podporiť vytváranie dôstojných pracovných miest, ale takisto si bude vyžadovať úvodnú a ďalšiu odbornú prípravu na regionálnej a medziregionálnej úrovni. Toto je možné účinne realizovať len v rámci organizovanej sociálnej spolupráce.

5.7 V záujme toho, aby sa podporili obnoviteľné zdroje energie v rámci prebiehajúcich a budúcich obchodných rokovanií, je potrebné liberalizovať obchod s tovarom a službami podporujúcimi obnoviteľné zdroje energie.

5.8 Okrem toho sú akčné plány európskej susedskej politiky kľúčovým nástrojom na podporu celonárodných a regionálnych energetických cieľov v rámci bilaterálnych vzťahov. EHSV vyzýva Komisiu, aby aktualizovala akčné plány a dbala na to, aby bol rozvoj obnoviteľných zdrojov energie prezentovaný v priaznivejšom svetle. Z toho dôvodu je potrebné dbať na to, aby akčné plány boli navzájom konzistentné, pokiaľ ide o oblasť obnoviteľných zdrojov energie.

5.9 Dôležitá je účasť občianskej spoločnosti (MVO, združenia, organizácie občanov, odborové zväzy atď.) na programoch na podporu obnoviteľných zdrojov energie. Pre úspech týchto programov má zásadný význam uvedomenosť občanov, ale aj čo najrozsiahlejšie informovanie s cieľom optimalizovať mobilizáciu verejnej mienky a všetkých aktérov.

6. Regionálne iniciatívy na podporu rozvoja obnoviteľných zdrojov energie

6.1 Plán pre odvetvie slnečnej energie v Stredozemí: katalyzátor udržateľného rozvoja v regióne

6.1.1 Hlavným cieľom Plánu pre odvetvie slnečnej energie v Stredozemí je uspokojiť energetické potreby krajín na juhu a dodávať časť vyrobenej elektrickej energie do európskych krajín, čo je dôležitým doplňujúcim faktorom hospodárskej a finančnej návratnosti projektov. Vývoz ekologickej elektrickej energie do Európy umožňuje článok 9 európskej smernice o obnoviteľných zdrojoch energie. Tento vývoz je však podmienený vzájomne prepojenými sieťami a predpokladá zavedenie osobitných predpisov s cieľom zabrániť špekuláciám alebo narušeniu trhu.

6.1.2 Z kvantitatívneho hľadiska počíta Plán pre odvetvie slnečnej energie v Stredozemí s výstavbou nových kapacít z obnoviteľných zdrojov energie v objeme 20 GW do roku 2020 (najmä zo slnečnej a veternej energie) a s rozvojom elektrických sietí a so vzájomným prepojením v smere sever – juh a juh – juh. Energetická účinnosť a prenos technológie sú v súčasnosti považované za sprievodné opatrenia, čo je škoda vzhľadom na uvedený potenciál a problémy v regióne. Ak vezmeme do úvahy prognózu Stredozemného energetického monitorovacieho strediska na rok 2020, ciele plánu pre odvetvie slnečnej energie v Stredozemí je možné interpretovať tak, že ak by sa veciam ponechal voľný priebeh, bolo by potrebné inštalovať 11 GW dodatočných nových kapacít z obnoviteľných zdrojov energie, a v prípade alternatívneho scenára len 1 GW. V tomto rámci by bolo vhodné, aby sa členské štáty zaviazali, že budú nakupovať aspoň minimálny objem elektrickej energie od susedných krajín na juhu s cieľom podporiť tento projekt.

6.1.3 Problematika plánu pre odvetvie slnečnej energie v Stredozemí je dvojstranná. Na jednej strane ide o to, aby sa zlepšila návratnosť projektov využívaním domácich aj vývozných nákupných cien elektrickej energie a koncesionárskych zdrojov, dotácií alebo uhlíkových kreditov a aby sa na druhej strane zabezpečilo ich financovanie z vlastných prostriedkov, ktoré by malo byť v prípade dostatočnej návratnosti a kontroly rizík zabezpečené, ako aj z pôžičiek najskôr od verejných inštitúcií (EIB, AFD, KfW, EBOR, Svetová banka, Africká rozvojová banka a Islamská rozvojová banka) a následne aj od obchodných bánk.

6.1.4 Iniciatíva, ktorú predstavuje Plán pre odvetvie slnečnej energie v Stredozemí, prekračuje rámec spolupráce v takej podobe, akej sme ju vnímali doteraz. Bude zahŕňať členské štáty Únie pre Stredozemie, Európsku komisiu, podniky, výskumné inštitúcie, MVO pôsobiace v danom sektore, mnoho verejných a súkromných investorov, ako aj finančné inštitúcie.

6.1.5 EHSV vyzýva Európsku komisiu, aby úzko spolupracovala so sekretariátom Únie pre Stredozemie, ktorá má mandát na realizáciu Plánu pre odvetvie slnečnej energie v Stredozemí, a najmä na hlavný plán PSM. V záujme uľahčenia realizácie hlavného plánu je potrebné vypracovať spoločný referenčný rámec. Bude najmä potrebné prijať spoločný prístup ku kľúčovým otázkam, ako sú nástroje financovania alebo prenos technológií.

6.2 *Medgrid, projekt spoločného rozvoja zameraný na obchod s elektrickou energiou v oblasti Stredozemného mora*

6.2.1 Ako sme už uviedli, k hlavným výzvam patrí potreba doplniť a posilniť sieť vzájomných prepojení medzi krajinami na oboch brehoch Stredozemného mora, keďže jediným súčasným prepojením je spojenie medzi Španielskom a Marokom, ktoré má prenosovú kapacitu 1 400 MW. Podľa asociácie MEDELEC (asociácia združujúca všetky podniky pôsobiace v odvetví elektrickej energie v oblasti Stredozemného mora) by maximálna prenosová kapacita, ktorú by sieť mohla dosiahnuť na základe už existujúcich investičných plánov, bola približne 5 GW. V záujme realizácie cieľov Plánu pre odvetvie slnečnej energie v Stredozemí je teda potrebné vyvinúť maximálne úsilie na zvýšenie výkonnosti prepojení medzi krajinami na južnom brehu Stredozemného mora a medzi týmito krajinami a krajinami na severnom brehu.

6.2.2 Cieľom projektu Medgrid je vymedziť hlavnú schému stredozemskej siete na rok 2020, podporiť inštitucionálne a regulačné rámce na obchod s elektrickou energiou, preskúmať prínos investícií do infraštruktúry sietí, rozvíjať technickú a technologickú spoluprácu s krajinami ležiacimi v južnej a východnej oblasti Stredozemného mora a podporiť moderné prenosové technológie.

6.3 *Dii GmbH – Renewable energy bridging continents (Obnoviteľné zdroje energie spájajúce kontinenty)*

6.3.1 Dii je zameraný na vzdialenejší časový horizont ako Plán pre odvetvie slnečnej energie v Stredozemí. Vychádza z toho, že do roku 2050 by 15 % dopytu európskych krajín po elektrickej energii mohli uspokojovať slnečné elektrárne postavené v púšti v krajinách ležiacich v južnej oblasti Stredozemného mora. Od svojho spustenia v roku 2009 však projekt Dii prešiel k cieľu spoločného rozvoja zameraného na všeobecný rozvoj obnoviteľných zdrojov energie a nesústreďuje sa výlučne na slnečnú energiu a na vývoz v smere juh – sever. Projekt Dii sa v podstate sústreďuje na rovnaké ciele ako Plán pre odvetvie slnečnej energie v Stredozemí, ale v dlhšom časovom horizonte a bez stanovenia kvantitatívnych cieľov.

6.4 *Ostatné iniciatívy:*

6.4.1 Je potrebné vyzdvihnúť aj ostatné iniciatívy, ako je projekt technickej pomoci EÚ „Paving the Way for the Mediterranean Solar Plan“ (Pripraviť pôdu pre odvetvie slnečnej energie v Stredozemí), ktorý je zameraný na rozvoj obnoviteľných zdrojov energie v regióne, európske financovanie pre krajiny v južnej oblasti Stredozemného mora – investičný nástroj európskej susedskej politiky (NIF) a nástroj pre euro-stredozemské investície a partnerstvo (FEMIP), z ktorých sa môžu financovať projekty týkajúce sa obnoviteľných zdrojov energie, ako aj oznámenie Komisie na tému „Priority v oblasti energetickej infraštruktúry na rok 2020 a ďalšie roky – Konceptia integrovanej európskej energetickej siete“ [KOM(2010) 677 v konečnom znení], ktorý zahŕňa obchod s ekologickou elektrickou energiou medzi juhom a severom a potrebu posilniť vzájomné prepojenia, ktoré tento obchod uľahčujú. Viaceré krajiny takisto spustili vlastné národné plány, ako je napr. marocký plán pre odvetvie slnečnej energie a tuniský plán pre odvetvie slnečnej energie, ktorých súčasťou sú národné projekty pre rozvoj obnoviteľných zdrojov energie.

V Bruseli 21. septembra 2011

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON